

Jegenyék között

A tanyaudvaron már a homokútról látszik a fekete eperfa törzsénél fekvő lavór-tartó állvány. Ha ez az udvar közepén van, akkor bent jártak a konyhánkban, betörték. De ezt miért vitték ki?

Lassítanám az autót, ami berohanna, tudni mi történt, a fiam vezet. Az autónak szabad útja van, nincs a helyén a rögtönzött sorompónk, most már a fiam is látja kint az állványt, rám néz, fékez, szereti, hogy nagy az én tudományom, hogy már lassítani tudom a szívem dobogását, megtartani a felszaladni akaró vérnyomásomat, egyetért: praktikák sorozata az élet, minek még meghalni.

Úgy hajt át a jegenyékkel oválishan körbevett réten, hogy én, mint akinek más dolga sincs, nézhessem a fák hegyét, csúcsát, billenő leveleiket. – *Ág magasán, ég magasán* – mondja ő, mire én elkezdem életem legszabálytalanabb szerelme idején írt versemet, a gyerekkorin kívüli egyetlen versképes időszakomból, nem vagyok én költő: *A holdat / két csillag / nem ereszti. / Belepirul. / Belesápad.* Jól tagoltan mondom, és megérzem, hogy ez varázsigenek is jó. Még kétszer elmondom, hétszer kellene, de addigra már a belső tanya léckapuját nyitom.

Léckapu, szabályos és formás, kerítés folytatása nincs. Volt, ennyi maradt. Így mégis van bejárata a tanyaánknak. Persze, aki nem akarja tudni, elmegy mellette. Az osztrák tanyatulajdonos igen, ezt tette, átvágott a tanyaánkon. Miért a mi tanyaánkon akar utat kijárni keresztben, kérdeztem, nem értette. De az hatásos volt, hogy elmentünk a kiserdőbe a fiammal, aki kisebbségeként segítőm, felnőttként nehéz helyzeteimben a megmentőm, és kerestünk egy szép, hosszú, kidőlt fát, amiből két oldalcsölöppel sorompót csinált a rétbejáratunkhoz. Az osztrák a dzsipjéből azért nem szállt ki, hogy a tanyaánkon átvághasson, ment inkább újra a rendes útján, azon közelítette meg a tanyaszomszédomat. Mert hozzá járt.

Összefűzi őket egy nyelv nélküli közös nyelv. A gondolkodásuk. Jártak nálam valaha a tanyaámon is, úgy jöttek be hozzám, az udvaromra, épp szeltem a rétesalmát a gémeskút tetődeszkájára, mint 1960-ban a gazdákhöz a téesszervezők. Előbb peckesek voltak és kedélyesek, aztán haragudtak. Meg akarták venni a tanyaámat.

A tanyaszomszédom állatai, amióta eljött az új világ, de az övéi még azt se várták meg, kint portyáznak széles e határban, és első úti céljuk mindig én vagyok. Mert én nem vágattam ki az eperfáimat, és milyen hosszan érik nekik azon a finom, édes szeder. Egyszerűbb megoldás lett volna megvenni a tanyámat (el se képzelem, mennyiért gondolták volna), mint az állatokat visszatartani, amik hűsölni is szeretnek, és kinek vannak lombos almafái, szilvafái, alattuk árnyas részekkel, mint nekem, ahova beszkok az állat, és visszatér. Útban vagyok a tanyámmal. Embert fogadni az állatok mellé, ne adj isten, bezárva tartani őket, elkerítve tartani, szóba se kerül. A szomszédom tanyájában, amióta az anyósától megörökölte, csak olyan ember lakik, akit a szükség hajt be oda. És mutatóban tartják. Hogy van. Nincs üresen a tanya, nincsenek magukra hagyva az állatok. Ezekre az emberekre annyit kell költeni, amennyit megisznak. A lőréből. Ha meghal az egyik, jöhet helyette a másik. Utánpótlás van. És csak ideig-óráig gondolják a fiatalabbak, hogy ahogy tehetik, odébb állnak. Hova?

Nekem a szomszédom állatai miatt nincs ma már léckerítésem. A támadást a növendékbikák kezdték, ők még az ólakkal és a vécénkkel is elbántak. A rakajuhok előtti nagy kártevők a két óriás kutya kíséretében közlekedő két kan disznó volt. Ellenük csak a teljes tanyánkat körbekerítve tudtunk volna védekezni. De amikor már a belső tanyát se védte a léckerítés, mert kidöntötték, futottunk be a házba, ha jöttek. Az egész tanya körbevételehez egy holdnyi földet kellett volna körbekeríttetnünk. De mintha valaha az állatok lettek volna bezárva, elzárva, elkerítve vagy őrzővel kihajtva. Akié az állat volt, az gondoskodott róla, hogy a máséban ne tegyen kárt. Az én tanyaszomszéd tulajdonosom, amióta nem érdeke, hogy ezt tudja, nem tudja.

Tanyát körbekeríteni? – természetesen fel magamnak a kérdést, de hányszor, mert kellene a nyugalmunk érdekében, igen. Még sor is került volna már rá, ha a mindenkori spórolt pénzünket nem emészti fel a mindig csináltatandó nádtető. Vagy a kisházon, vagy a nagyobbban. Mert lehetne a nádtetőkről lemondani, ahogy azt a környéken mindenki régen megtette, de nekünk ez nem ment. Szegény tanya a miénk a Kiskunságban, de nádtető és ettől valamilyen. Ilyennek találta ki a gazdája a kilencszázas évek elején, minden melléképületét is nádtetjűre, de hát volt akkor nád a közeli Kondor tóban elég, minden télen vágták. 1984-ben kiszáradt a tó, a turizmusra berendezkedő lovas tanyák kezdtek nádaztatni, felszaladt az ár. A környező tanyákban az ólak nádtetjűre már mikor palatáblákat borítottak. Mi inkább lemondtunk róluk. Átadtuk őket az enyészetnek. De legalább amíg álltak, volt kedvünk rájuk nézni. Végignéztük a pusztulásukat, az összeomlásukat. A fiam ezeken az épületeken tanulta az elmúlást. A disznóól bírta a legtovább, aminek a kifutóját, a gerendás-deszkás előrészt egy pesti barát, akinek köszönhettem, hogy az 1984-ben leégett házat vissza tudtam építeni, a legjobb szándékával bontotta le, várta a gerendának való fa szállítmányt, addig kezdte rendbe szedni a tanyát. Nekem meglepetésnek szánta.

A fiam a disznóólban még be is rendezkedett óvodás korában. Az épp olyan volt, mint egy kicsi ház. Amikor a teteje beomlott, még nem akarta elfogadni teljes rommá válását, három falát cseréppel fedte, és nyitott tűzhellyel sütőhe-

lyeket alakított ki benne. Egy nagy vihar mondta ki rá a tudhatóan közeli halálos ítéletet. Megtanultunk arra nem nézni, a tanyába betérve a házakon vezettük a szemünket.

A kisházon is, ami most nyitva. És a nagyobbban, ami 1984-ben leégett. Az egy ilyen év volt. Kiszáradt a tó, és leégett a ház. Előbb a ház égett le. Téli hideg kora tavaszi napon.

Egy tanyába megérkezni, mindig izgalom. De amikor kiderül, hogy minden úgy áll, ahogy ott hagytuk, és megkönnyebbülve következhet a felismerés, hogy mint mindig, képes rá, hogy azonnali életlehetőséget kínáljon, micsoda felvillanyozó öröm. És nincs a tanyán kívül és bent. Ha főztem a konyhában, pucoltam a zöldséget az udvari asztalnál, mosogattam a kút mellett, az itatóvályú tetején, még a másfél éves fiam sem érezte úgy, hogy egyedül van a tanya-udvaron. Játszhatott kedvére. Satírozhatta a fák törzsét színes ceruzával, hogy a papíron megjelenjenek a mintázatok. A macska lábnyomába vályogot öntött a homokba, máig megvannak a macska tappancsok. Figyelgethette a kék-zöld gyíkokat és a hangyákat. És azt a tengernyi sok mindent, amiről csak neki volt tudomása.

Mert, hogy a szürkenyár liget néz vissza a tanyánkra az egyik oldalról a távolból, és tavasszal pirosan serken, együtt tudtuk. És az őzeket is sokszor néztük együtt, amik mielőtt eltűntek az erdőben, előbb eltűntek az árokban, majd újra kibukkantak, volt, nincs, mint egy rajzfilmben. (Édes Istenem, mikor volt az már, az árvizes Kiskunság, vízelvezető csatornaárkok ásásával, végig a pusztán! Mert abban tűntek el az őzek.) Együtt tudtuk a billegő fácánokat, az Afrikát idézően színes gyurgyalagokat, szalakótákat, a sárgarigókat és a fiam által megtanult első latin szó gazdáját, az upupa epopst, a búbos bankát, ami csak a Rakonczay tanyában költött, azelőtt Csörgő-tanya volt, nálunk soha.

De ami benne összeállt gyerekkorában abból a világból, csak neki, egyedülállón, az az ő erőssége, megkülönböztető jegyei egyike.

Persze, hogy nem csinálta kisgyerekként, de tudta a rendjét, hogy érkezéskor jó kirakni az ágyneműt szellőztetni, napoztatni, rögtön utána kihordani az udvarra az asztalt, székeket, padot, beállítani a gáztűzhelyt, palackot. Azt csak később tudta meg, hogy ez utóbbiakat nem szabad látható helyen hagyni, ezek miatt feltörrik a tanyát. A biciklit se jó a tanyában hagyni, és függönyökkel nem kell a belátást megakadályozni. Az a jó, ha látható, hogy nem érdemes bemenni.

Miért mentek most be, ha láthatóan nem volt érdemes?

Érkezéskor még a húzós kutat kell összeállítani, mert jó ideje a gémes kút vize már csak öntözésre jó. Készülhet is az első ebéd.

Az autó áll az akácfa alatt, a helyén. Nem sietek a tanyába, visszanezegetek rá. Jóváhagyólag nézem, a fiam, mint mindig, szépen beállt. Néhány lépés, és látom, hogy a feketeeper, nálunk csak szeder rászáradt darabjaitól alvadt véres a lavórtartó. Hogy így fogalmazok, megijeszt, a fiamnak nem mondanám. Nincs jó előérzetem? Egy biztos, ha a lavórtartó ilyen, akkor nem ma került ki.

A konyhaajtó látószögében állok, távolabb, mint aki be akar menni. Élek a tapasztalatommal: az ilyen helyzeteket sose kell elsietni.¹ Figyelgetem, hogy a szűnyoghálóajtó, a külső, a helyén, mögötte a zárható ajtó, sarkig tárva. A tanyaudvar felé néző kisablak nem enged be annyi fényt, hogy a konyhabelsőt, az bármennyire is kicsi, bevilágítsa. Be kell menni. A fiam, most került elő a ház mögül, és már bent is van. Hátranéz rám, amint belépek.

- Te nem vagy az ilyentől letaglózva, elkeseredve, kiborulva, ugye, nem?

- Nem -, mondom, hisz a kérdés csak arra való, hogy kimondjam a nemet, szükségem lesz rá.

Odabent egy érthetetlenül szétdúlt világ fogad. A földön összetört edények. Abrosz, konyharuhák összetaposva, bele a konyha tapasztott földjébe. Ilyet csak állat csinál. Tányérok félben, folyik köztük a kék mosogatószer, gyógyszeres fiolák, tégelyek, flakonok, dobozok, kisüvegek, minden, ami a lavórtartó állványon volt.

Megfordulok, és odanézek a lavórtartó állvány helyére, és megértem, amit a fiam már sokadszorra mond, a rackajuhok kirágták a falat. És valóban. Vastagon, szélesen, az ajtófélfáig.

- A rackajuhok voltak bent. De hogy jutottak be? A rackajuhok csináltak istállót a konyhából! Ahhoz, hogy a rackák a konyhába bejussanak, nyitva kellett maradjon mindkét ajtó. A külső, szűnyogháló ajtó is. Azt csak kitámasztani lehet, különben magától becsukódik. Kitámasztva hagyta a betörő?

A fiam még vár, könnyebb nekem, ha neki mondhatom.

1 Ebbéli legfontosabb tapasztalatom, a még tizenéves fiammal, amikor hajnali fél háromkor arra ébredtem pesti lakásunkban, hogy mozgás van az előszobában, felülve pedig megláttam lebukni egy férfit a szárító mögött. Visszafeküdtem, és miután egyértelmű volt, hogy nem csak én láttam a betörőt, hanem ő is engem, úgy tettem, mintha helyébe a fiamat hinném, szóltam is hozzá. - Ne bolondozz! Én máris alszom tovább. Mész te is? - S ezzel dobtam magamon egyet az ágyon, mint aki befordult, és máris az igazak álmát alussza. A betörőt vártam, hogy kimenjen. Kiment. Nem jött be a szobámba, nem kólintott fejbe, nem volt miatt. Nem hepciáskodtam, nem szaladtam ki hozzá, nem akartam leleplezni, és még sok mindent nem akartam vele, nem jártam volna jól. Ő csak jött, számításaim szerint némi pénzért, és ha ez így van, el is fog menni. Vártam, és közben tudtam azt is, ez a szörnyű feszültség csak addig van bennem, amíg be nem tudok nézni a fiam szobájába. Rögtön megnyugszom, ha láttam őt. Kivártam. Aztán még vártam egy kicsit, majd elindultam. Odébb toltam a szárítót, és mentem az ebédlő és egyben a kijárat felé. A kabátok ledobálva, a kredencajtók kitarva, a bejárati ajtó nyitva. Elhúztam a függönyt, a folyosón senki. A bejárati ajtó előtt a ládán a pénztárcám. Pénz nem maradt benne, de csak az hiányzott belőle. A táskámban, amiben a pénztárcám volt, igazolványok, bankkártya, érintetlenül. Már csak be kellett volna zárnom az ajtót, de nem ment. A retesz, ahogy benyomták, derékszögben meghajolt, nem engedte a helyére az ajtót. A fiamat nem volt elég megnézni, fel kellett ébreszteni, hogy kalapálni fogok. Imamalomszerűen beszélek hozzá, ha nem akarom, hogy nagyon odafigyeljen. - Bent jártak nálunk, pénzt vittek el, nincs semmi baj, a reteszt benyomták, nem csukódik az ajtó. - Ő bólintott, ismerte azt a hangomat, ami érzelem és indulatmentes. Amikor már túl sokat kalapáltam, kikiabált, hogy jöjjön-e segíteni. El kellett mosolyodnom, nem volt még nagyfiú. Nehezen egyenesedett ki a retesz. Könnyebb lehetett kívülről benyomni, mint kikalapálni. A házban erre a hajnali kalapálásra senki nem jött elő.

– A kemence külső, fa ajtaja miért van kiesve a helyéből? Vagy ezt már a bejutott rackák csinálták? Forogniuk kellett a tengelyük körül, és harcolni, hogy elérjék a falat? Mert aki betört, az nem a kemencébe, hanem a tűzhelybe gyűjtött be. Lerakta a tűzhely tetejéről az edényeket az asztalra, a földre, ki tudja, mi szerint, ezek kerültek a rackák útjába. Ilyen háborús látványt még az oroszok se tudtak filmezni. Talán istállónak használt templomot láttam ilyen megrázót.

A tűzhely kürtje kicsúszva a falból. A vágott fa elégetve, ágak a helyén.

Az ágy viszont érintetlen. A fehérkeretes, matracos konyhaágy. Ahhoz a rackák se jutottak oda, nem hagyta őket addig elmenni az elébe tett hosszú fapad. Mozdulni is alig lehet tőle, akkora helyet foglal el a kicsi konyhában. Nagy tülekedés lehetett a rackák között. Érkezésünk után mi is mindig elsőnek tesszük ki a padot a kisház elé, utána kerül csak le a nagyobb házból az asztal. A kánikulás nyári napokat kivéve az eperfák alatt, árnyékukban ülünk le mellé vacsorázni, reggelizni, ebédelni. Ide érkezik kávézni az első ébredő.

Megvédte a pad az ágyat. A falhoz se jutottak volna a rackák, ha a lavórtartó nehezebb. Hogy a falhoz jussanak, könnyűszerrel felborították. És az udvarra ki vitte ki?

– Beszabadultak a rackák, szétdőntöttek, tapostak minden útjukba kerülőt, hogy a falat elérjék. Nem volt nekik elég, hogy tavaly az egész kisházamat körbeették? Ha a volt méhésztanyaszomszéd nem telefonál, összeomlik a ház. Az ablaka alatt akkora volt a lyuk, mintha valaki onnan már be is ment volna a konyhába.

Ez lett volna a rackák előgesztusa a betörőknek? A bejutás lehetősége, a most kitárt ajtókért?

– A vályogból a rackáknak sose elég? – Lehajolok egy szúnyogcsípésre jó rázókeverékes üvegért, műanyag teteje se sérült, lemosható az üveg, megfogok egy zománca vesztett aljú lavórt, és beleteszem.

– Megcsináltattam kívül a házat, cementesen, hogy ne egyék tovább. Most bejönnek a konyhámba, hogy újra vályogot ehessenek? Így elbánni itt minden! – Gyűjtöm a lavórba a még használható, ép, tisztításra váró, lemosható darabokat. De ez a kevesebb. Kerítek egy nagy zsákot, amibe beledobálom, ami szemétté lett a konyhámban.

Már csendesek vagyunk. Nincs mit mondanom. A takarítás e furcsa módja már könnyebb, mint a helyzet elfogadása volt. A felismeréséé pedig, hogy mi is történt, még egyetlen betörés alkalmából sem volt ilyen nehéz.² Állatok még nem folytatták eddig a foglalást, betörő után.

2 A legkönnyebb épp akkor volt, amikor a legnagyobb szükségem volt rá. Amikor elvitték a gázzal működő hűtőt, a palackot, de még az alátétről is úgy emelték le, hogy nem mozdult el a helyéről. A betörésről telefonon értesítettek, egész úton azon drukkoltam, hogy jó legyen a látvány. Nem tudtam kire bízni a fiamat, nem mehettem nélküle. Beléptünk, és a fiam csak azt kérdezte, hát a hűtő hol van? Elvitték – mondtam. – És miért? – Szükségük volt rá. (Tudtam, hogy nem arra, hanem az érte való pénzre, de nem cifráztam. Annyit és csak annyit mondani, amennyi az ő kérdésére elég válasznak. – Nekünk is kellett – mondta ő, és indult megnézni a gyíkokat, velük, a pannon gyíkokkal volt elfoglalva, a zöld és türkizkékekkel, már a konyhába jövet. Ilyen a szerencse.

A fiam a zárral foglalkozik, lakatot hoz a nagyobb házból, erős drótból pótolja az ajtófélfából kitépelt vaspántot. Ez a tanya egyik legrégebb, érintetlen része volt. Szervült a fához, és múlt század eleji tanyaépítői sárgásbarna festékét őrizte. Lekenték, az ajtóval együtt.

Hogy ne csak kint a gyurgyalagok bugyborékoljanak, egyet füttyentek. A fiam tányérját dobom a zsákba, kettétörve. Most hallom, konyhába jutása utáni első mondatát: ott a tányérom, darabokban.

Én is darabokban vagyok, vallom be magamnak, és hogy könnyítsek a helyzeten, döntök: nem szólok a tanyaszomszédoknak. A rackajuhok gazdájának. Egy embernek, akit semmi nem kötelez? Minek? Tartotta tavaly a szavát? Nem. Legyen az enyém másodjára is a pusztába kiáltott szó?

A fiam ecetfákat vág magának, hangszereket készít belőlük, én sétálgatok az udvaron. Akkor is sétálgattam, amikor a nagyobb ház égett. Amikor már nem vártam a szomszédokat, mert rájöttem, hogy alszanak, és ebből a távolságból, amennyire lakunk, nem hallatszik át semmi. Sétáltam az udvaron, és könnyörögtem az Úristennek, hogy hagyja meg nekem a kisházat. Ne csapjon át a viharos szél égő csóvát a kisház nádtetejére, hadd maradjon az meg nekem. Mire mentem vele? Mire megyek én itt a tanyámban, csupa mindenre elszánt szomszédossal?

Tapicskolom a szedret. Fehérben járok, feketében, fehérben. Ebben a sorrendben áll a három eperfa a tanyaudvaron. Felnyúlok egy feketeszederért. Átállok a másik fa alá. A fehér mézédés, gyerekkoromban is az volt a kedvencem. Kocsmás nagyanyám pápai szederfája, ami alacsonyabb volt, mint itt az enyéim, de terebélyesebb, a disznóolja fölé nőtt. Délutánokon azon tanyáztunk a bátyámmal, eleztük a szedret a disznók elöl. Élveztük a magaslatot, látni a szomszédokat, belátni nagyanya deszkakerítéses kertjébe, ami eperéréskor olyan volt, mint egy impresszionista festmény. A tanyaóra jövetelünk előtt olvastam egy francia folyóiratban, az persze most hetekkel ezelőttnek tűnik, hogy szerintük az impresszionizmus a magyar képzőművészet fénykora. Ezt még nem egyeztettem a fiammal, biztos-e. Jó lesz tudni, mert akkor elmondhatom majd az unokáimnak is, hogy a dédnagyanyjuk meggyfája is a magyar fénykorba illő látvány volt. Állt a kocsmaudvar közepén, nagymama oda terített alá, ebédelni szoktunk alatta, a kis piros pöttyök alatt. Mi, a rossz evők, megettünk nála mindent, még a zöldborsólevesbe főtt hüvelyt is, kiszoptuk belőle a lágy részt.

Amikor a fiam apjával a tanyán óriási nagy kertet csináltunk, közepén két sorban virágozott a mák, még csak az őzeket, a nyulakat kellett elriasztgatni, nem volt szokás a tanyasi állatokat világnak eresztetni őrző nélkül. Aztán, egy idő után elkezdődött, és mindig olyan állatok jöttek éppen, de csöstül, amikre volt támogatás.

Fiatalon arra gondoltam, öregem visszavonulok a tanyaóra. Akik közé betelepültem, akik segítettek a tanyát venni, akik nem mentek el előttünk, hogy be ne köszöntek, be ne jöttek volna, s akik előtt mi se mentünk el másképp, meg-

haltak. Aki él, van még egy, beköltözött a faluba. Az utódok, ha meg is tartották, nem laknak a tanyán. A tanyára befogadott emberre pedig rázúdítanak annyi állatot, annyi munkát, amennyit egészséges, életerős embernek elvégezni is képtelenség. Estére felfogom, hogy a méhész szomszéd növendékborjúkat hozott a tanyájába, akkor ezért a jótétemény, hogy párt fogadott be megszületett gyerekekkel. Annyi a húsáért tartott marha, hogy elkerített területükön már egy árva fűszál. Az akácfa, amíg felérték, szintén kopaszok. Ez most ilyen világ. Átmegegyek megismerni a befogadottat, azt mondja, ez csak a kezdet, jönnek az újabb állatok. És, hogy ők, nem maradnak sokáig.

Éjszakázunk a tanyán, fiam a padlástérben alszik, én lent, a női parasztágyban, álmomban jegenyétől jegenyéig úszom a zuglói uszodában. Tél van, az öltözőből lesem őket, tavaszi sarjadásukra várok, indulok a tanyámra.

Úszom mellen, és azt kiabálják a partról a szurkolók: *add el a tanyád, add el a tanyád, miért nem adod el?* Visszafelé, akkor háton úszom, és az megy jobban, én kiabálok, de hogy mit, arra nem emlékszem. Biztosan azt, hogy nem adom.

Eladni egy tanyát, ahol hajnalban, amikor a nagyobb ház már nyugodtabban égett, bementem a kiskonyha ágyára, ami most érintetlen maradt, és keresztbe rákuperodva, a fáradságtól és már megnyugodva elaludtam? Amibe a rackajuhok most erre voltak képesek. Ahol az első tűz utáni éjszakán álmomból arra ébredtem, hogy mozog valami a hasamnál, és a pizsamám zsebéből egy gyík jött elő, hogy ő is, én is megmerevedtünk, halálra váltunk, és ki tudja mennyi idő után, amikor ő még mindig nem mozdult, magamra vállalva a dicsőséget, a papucsommal az ágyamról, araszról araszra lenoszogattam?

Egy tanyát eladni, ahol a mindezek után születő fiamnak, amit én tudtam adni, és fontosnak hiszek, az mind ehhez a tanyához kötődik? Ahonnan indulva első komoly utazásunkra, hogy a tanyától elköszönjek, és az úthoz erőt gyűjtsek, ki tudtam feküdni a jegenyékkal körülvevett rét közepére, és még rég halott anyámnak is mondhattam, olyan közel volt, hogy indulunk, eljutunk Rómába mi is?

És álmodom tovább. A szomszéd tanya tatájával építjük a vécénket. Nádtetős nádvéce, négy év híján négy évtizeddel ezelőtt valóban is építettük, amikor a tanyát megvettem. Értem az álmomat, nem sikerült a fiamnak befejezni az oldalt, ráesteledett, belyukasztották a rackajuhok. Mit lyukasztották? Kidöntötték. Ha csak lyukasztották volna, elég lett volna rá az idő sötétedésig.

A tata azzal jött át, hosszan lehetett őt látni, már messziről, nagyon lassan jött, hogy olyan budít építünk, meglátja, amit maga ki tud tisztítani. És úgy szuszogott hozzá, mint aki most nem kap már elég levegőt. Álmodom, amint tavasszal viszem vasvillán a taplószerű anyagot, amiből a homok elszívott minden nedvességet. Hátral benyúlok, mert alul nyitott a budí hátulja, a tata tudománya szerint. Álmomban a deszkaléc, ami hátul zárja, magától megemelkedik. A tata áll mögöttem, mint egy feleltető tanár, és nézi, ahogy a vécénken csinálom a nádfalat. A nádtetejét együtt csináljuk, és akkor megjön a hivatalos nádazó, rátesz

